Пише: Никола Танасић
понедељак, 31 август 2009 14:24

Српско-хрватска школа стрипа

Вероватно се неће погрешити ако се каже да српско-хрватске односе у највећој мери оптерећују *стереотипи*. И далеко од тога да је реч само о томе што одређеним политичким структурама у Хрватској одговара да њихово становништво у Србима види прљаве и необразоване балканске примитивце, а њиховим мазохистичним парњацима у Србији да од Хрватске правимо неки западноевропски Елдорадо чијем ћемо се савршенству приближити, ако само истрајемо на своме евроатлантском путу. Стереотипа је далеко више и они су знатно комплекснији, а њихово осветљавање би свакако знатно допринело одрживим међудржавним и међунационалним односима.

На пример, један од стереотипа који је све више почео да се раскринкава у Хрватској јесте стереотип о Србину као *архинепријатељу*, оном темељном „не-Ја“ који симболизује све оно што је мени страно, неприродно и морално одбојно, и који својом зликовачком и непријатељском делатношћу *конституише* све оно што мене чини као делатног субјекта са моралним, националним или културним идентитетом. Србин је Хрвату, дуго се на томе инсистирало, оно што је Џокер Бетмену, Лекс Лутор Супермену, или Немилосрдни Минг Флешу Гордону – симбол свега онога против чега се он бори, бескомпримисни прогонитељ који га настоји уништити, али у борби против кога он стасава, дефинитивно се изграђује као личност и у чијем побеђивању спознаје самога себе.

Пут хрватског самоутемељења

Прича се да се црвена лампица, међутим, дефинитивно упалила пре неколико година, када је у хрватској јавности као бомба одјекнуо случај из једне основне школе, у којој је учитељица, поставивши у једном од млађих разреда питање „ко су Хрвати“, од свога ђака добила (контекстуално веома правилан!) одговор – „Хрвати су они који нису Срби“.

Истовремено, сведоци смо непрекидних излива нетрпељивости према Србима и свему српском, што се може пратити кроз хронику вести о нападима на возила са српским регистарским ознакама (или возила у којима се просто затекао неки од „симбола“ српске агресије, попут ћириличних новина, православне иконице, па чак и звезде петокраке),

кроз огромну популарност концерата усташког трубадура Томпсона (чије се масовне посећености не би постидела ни сама Мадона), или кроз низ бахатих или неумесних петљања хрватских политичких званичника у унутрашња питања Републике Србије (у чему се нарочито истиче председник Месић, који се иначе представља за најтолерантнијег и најлибералнијег политичара у земљи). Тешко је спорити да у Хрватској постоји масовно подгревана атмосфера линча када су Срби у питању, на чијем су таласу хрватски сепаратисти извојевали своју „неовисност“, али чији је Хрватска, како време промиче, све већи политички талац.

Прича се да се црвена лампица, међутим, дефинитивно упалила пре неколико година, када је у хрватској јавности као бомба одјекнуо случај из једне основне школе, у којој је учитељица, поставивши у једном од млађих разреда питање „ко су Хрвати“, од свога ђака добила (контекстуално веома правилан!) одговор – „Хрвати су они који нису Срби“. Ако не раније, многима је тада постало јасно да темељити свој идентитет на негацији измишљеног културолошко-идеолошког конструкта „Србина“ никако не може бити добро по здравље нације. Била ова прича само мит, или не, Хрватска је у последњих неколико година начинила неке идеолошке помаке.

Ћа ће ми Копакабана, Акапулко и Мадрид...

Изванредан пример тога колико се и најнеупитније ствари често мењају свакако јесте скупа рекламна кампања хрватског приморја која је ове године спроведена у Србији. Српска јавност углавном није имала слуха за то колико су ти шарени билборди, који су преплавили српске градове и путеве, страшан *категоријални лом* за оне Хрвате, који су до јуче били спремни да „умру од глади, али да никада више не виде српску ногу на светој земљи хрватској“. При томе, заједљивци који су коментарисали како је у питању најобичнији лов на економску корист и још једна експлоатација (пословичне) српске наивности од стране (пословично) превејаних Хрвата, нису могли да појме колико је она друга страна напрегла и оспорила неке од своји темељних националних претпоставки.

При томе, треба имати на уму да је у питању једна *изузетно одмерена и прорачуната кампања* – далеко од бахатости типа „ми имамо најлепше море на свету и сада ћемо се смиловати и пустити вас да се у њему окупате“, или оног словеначког „ми знамо да су наши производи потребнији српским потрошачима него што су они потребни нама“. Напротив, хрватски стручњаци за рекламу озбиљно су узели у обзир афинитете и склоности циљне групе и своју стандардизовану кампању прилагодили потребама српског тржишта. Тако су они, без да је то ико од њих тражио, свој рекламни слоган „тако лепа, тако близу“, парафразу синтагме из хрватске

химне, написали на *екавици*, управо једном од класичних „окидача“ за национално насиље у Хрватској. Они су ово учинили сигурно свесни да њихова циљна група, на чију су носталгију према „добрим, старим временима“ играли, не би уопште замерила да је слоган био на ијекавици, коју они и тако везују за јадранско приморје. Слично томе, Хрвати су изменили оригинални слоган „када срце каже љето, каже Хрватска“, са којим су наступили у другим земљама, и уместо потенцијално иритантног „Хрватска“ ставили „Јадран“, то чувено „наше море“, чиме је слоган у Србији знатно добио на упечатљивости, ако и јесте истовремено рекламирао ривијере Словеније, Црне Горе и Албаније.

О овој кампањи је код нас било доста речи и у првом плану су се нашле оптужбе за лицемерје државе која проглашава да су Срби у њој „добродошли“, докле год нису неки од оних десетина хиљада који чекају поврат имовине и омогућавање повратка на родна огњишта. Истовремено, на њу се осврталo сваки пут када би се током лета догодио неки од инцидената са београдским регистарским таблицама, шиканирањем српских туриста или када је поменути Томпсон одржао још један усташки вашар у јеку туристичке сезоне. Штавише, у Србији се чак може говорити о постојању својеврсне медијске кампање *против* ове туристичке иницијативе, будући да су се критике различитих званичника и јавних личности на хрватски рачун ове године у српским медијима могле чути далеко чешће и оштрије него претходних година.

Разгледница из Далмације

Нажалост, у питању је само још један доказ колико наша јавност каска за временом у коме се налази. Када је усташка и антисрпска реторика у Хрватској била на врхунцу, српска политичка и медијска елита је кокетирала са нашим „културнијим суседима“ настојећи придобити који поен на своме европском путу, па су се слични случајеви усташлука, насиља или штете нанете Србима брижљиво заташкавали у јавности. Тек ове године је сличним догађајима *први пут* указана дужна пажња, али она зато *није* указана догађајима који представљају *стварне новости* у Хрватској. На пример, у Дубровнику се сваке године догађају инциденти везани за српске туристе, али никада није, као ове године, цела туристичка заједница као један устала да осуди вандале који су олупали аутомобил једног београдског адвоката, нити су се са више ревности старали да против починитеља буде подигнута тужба, а да се остали туристи увере да су у Далмацији сасвим безбедни. Такође, Марко Томпсон држи концерте сваке године, и на њима пева увек једне и исте усташке песме, али ове године му је отворено отказано гостопримство од стране локалних власти на Истри, као што се никада није сусрео са већом салвом локалних грдњи због „срамећења хрватског народа“

и „недопустиве плејаде примитивизма, неукуса и усташлука“. Градоначелник Пуле је отворено изјавио да ће увек стати на страну српских туриста пре него на страну Перковићеве усташке шквадре, а по хрватским форумима је све учесталији позиви Томпсону да се у своме „глазбеништву“ ограничи на „Чавоглаве, где му је и место“.

У самој Далмацији, ствари се такође мењају. Ове године могла су се видети кола са BG регистрацијом и „Политикиним забавником“ под прозором (чисто да не буде забуне!) на сплитским Бачвицама, традиционалној територији бескомпромисне „Торциде“, као што се у Перистилу Диоклецијанове палаче овог лета орила Рибља чорба и *Пљуни и запјевај, моја Југославијо* – дрскост која би се претходних година обавезно завршила полупаним стаклима и сломљеним носевима. Истовремено, не може се рећи да локална ксенофобија и фолклорно усташтво у Далмацији јењава, али стоји да им се супротставља све већи број грађана који су их све ове године ћутке трпели. У Задру, већ пословично најусташкијем далматинском граду, осванули су тако графити „BG=ZG=ČETNICI“, који одлично илуструју две друштвене појаве у Хрватској: прву, да локална ксенофобија није нужно уперена *искључиво* против Срба (опште је познато, мада не и онима који прате наше медије, да су у Далмацији Загрепчани чак и мање добродошли од Срба, те да су инциденти везани за њих још чешћи); и другу, да је у Хрватској увелико отпочела велика партија усташког пинг-понга, у коме „приморци“ и „континенталци“, Далматинци и Загорци, Сплићани и Загрепчани, једни друге масовно оптужују за „грех усташтва“ и сваљују одговорност за ратну политику и културно срозавање које је наступило као њена последица.

Три српске парадигме о Хрватима

Две ствари овде треба имати на уму. Прво, ако Хрватска има унутрашњи проблем *ксено фобије* (а има га) и ако та ксенофобија (више) није нужно везана само за Србе, већ за *све* странце који се на било који начин доживљавају као супротстављени локалној култури или интересима (били то Словенци, Херцеговци, Италијани или Загрепчани), онда то заиста није проблем који би нас требало да дотиче, нити би њему требало да посвећујемо нарочиту пажњу. Хрватски шовинизам, усташлук или нетрпељивост према другима, како су већ и сами схватили, не служе им на част и представљају нешто против чега они као народ треба да се боре.

Друго, ако је Хрватска одлучила да пружи руке према Србији, за шта она има више него добре разлоге, онда нема претеране користи од хорског јадиковања како то представља "лукавство" усмерено да се "отму паре од лакомислених Срба", већ је потребно хладне главе и разборито промислити какву корист Србија и српски народ могу да имају од тога. Најзад, у чињеници да је пољуљаној хрватској економији потребан сваки туриста кога може да привуче и нема неке нарочите лукавости, нити је просечан српски путник баш толика "овца" која се може насанкати на летовање у условима који су му апсолутно неприхватљиви. Утолико уколико је тако-лепа-а-тако-близу суседна нам држава *лепша* од Бугарске,
ближа
од Грчке, а удобнија и пријатнија од Црне Горе, српски туристи ће тамо летовати. Грађани Србије показали су се до сада систематски несклоним различитим колективним напорима, а када би се могли мобилисати на тако нешто, постојао би читав низ друштвених и политичких приоритета виталнијих од бојкота далматинског и истранског приморја.

Ако је Хрватска одлучила да пружи руке према Србији, за шта она има више него добре разлоге, онда нема претеране користи од хорског јадиковања како то представља „лукавство“ усмерено да се „отму паре од лакомислених Срба“, већ је потребно хладне главе и разборито промислити какву корист Србија и српски народ могу да имају од тога.

Ако ми *икако* треба да се сучелимо са „хрватским непријатељем“ и ако треба да *заиста* р ешимо неке од нагомиланих проблема везаних за ову земљу, постоје
три парадигме
о Хрватској и Хрватима које нам могу стајати на путу. Без освешћивања ових парадигми као националних, културолошких и друштвених ћорсокака, српско-хрватском проблему никада нећемо моћи ни приступити, а камо ли га са успехом решити. Од ових парадигми, прва представља плод неолибералистичке идеологије, која је већ доказано нанела много штете националним и државним интересима, али друге две представљају крајње развијене конструкте једне притајене и тамне, али више него утицајне, на речима националне и на речима патриотске идеологије. Посветићемо свакој по реду неколико редова.

а) Хрватска као Европа-за-Балкан, или, хрватско европејство и балкански примитивизам

Парадигма о Хрватима као културним (централно)европљанима, наследницима блиставих тековина италијанске рененсансе и аустријског барока, беспрекорних

грађанских манира и отворено европске културе, има изузетно дубоке историјске корене, али је свакако била доминантна у постмилошевићевском културном и политичком дискурсу Србије. О овом фетишизовању и идолизовању хрватске малограђанштине код српских малограђана писано је довољно и нема потребе претерано се задржавати на томе. Оно што је битно имати на уму јесте не само да су Хрвати на неки чудан начин успели себи да прибаве крајње неоправдан комплекс више вредности у односу на „примитивне Балканце“, него се у одређеним круговима у Босни, Црној Гори и Србији ова подела улога *примила*, па су самопрокламоване локалне елите почеле отворено презирати културу и традицију сопственог народа у немуштим покушајима да се *похрвате*
. Међу босанским муслиманима и црногорским монтенегринима, а и добром делу београдских националних лустратора и менталних хигијеничара, установила се мода кроатизовања локалног језика, како би се њихово „изражавање“ учинило „културнијим“. Слични корени се могу приметити у ширењу латиничног писма, које је постало стандардним у новопроглашеном „црногорском“ и „босанком“ језику, а за чију се „заштиту“ по сваку цену залажу „грађанске“ организације у Србији. Подражавање загребачке аустроугарштине и провинцијално европеизовање својеврсни је темељ идентитета самопроглашених носилаца грађанске културе, за које сваки негативни аспект властите сиве реалности (псовање, графити на улицама, ТВ серије са сеоском тематиком и сл.) представљају само доказ локалне заосталости и надмоћности хрватског културног пространства.

Развејати овај стереотип свакако је најлакше – довољно је упознати неколико Хрвата. Док се представе о чистој и блиставој европској земљи лако могу одржавати кроз поређење упегланог програма ХРТ са разбарушеним фолклором Медијског јавног сервиса европске Србије, безвизни режим са суседном државом, појачани економски односи и *управо* учестала туристичка путовања на „наше приморје“ довољна су да раскринкају Хрвате као оно што стварно јесу – најблаже речено, иста „балканска стока“ каква смо и сами. Ако ништа друго, барем је то једна корист од повећане посећености хрватског приморја од стране српских туриста – а ако је тековина једног летовања дефинитивно демистификовање једне потпуно бесмислене и више него штетне културолошке парадигме, онда цена туристичког аранжмана свакако не може бити превелика за тако значајан просветитељски циљ. Међутим, док је лако уверити се да Хрвати немају никаквог покрића да се културолошки осећају супериорно, два друга вида идеолошког комплекса ниже вредности показаће се као знатно тврђи орах.

б) Усташки народ, или, Хрвати на хрватски начин

Знатно реалнији и боље утемељен „хрватски коплекс“ заснива се на свакако *најтрагичнијим догађајима српске историје*

, а то су усташки геноцид '41.-'45. и етничко чишћење Хрватске '91.-'95. Ови национални порази представљају свакако најболнију тачку историјског памћења нашег народа и с разлогом постављају Хрвате на пиједестал најпреданијих и најефектнијих српских непријатеља. Ово је такође тема о којој се у Србији изузетно много расправља и у овом тексту никако нема места да се она започиње. Довољно је рећи да сећање на усташке злочине, као и злочине хрватских сепаратиста у последњем рату, представља прворазредни национални задатак, како се српском народу никада не би поновила судбина његових сународника из Републике Српске Крајине.

Без намере да се покреће иједно од мучних питања о изворима и виновницима рата и пораза у њему, важно је истаћи две чињенице везане за српско-хрватско непријатељство. Прво, српски народ није *толико* снажно дојмила хрватска решеност да свој спор са Србима решавају оружјем и да његово „коначно решење“ спроведу у виду потпуног „очишћења своје (?!) земље“ од овог „страног (балканског, бизантинског) елемента“,
колико
је то учинио њихов отворени презир и крајње фашистичко ниподаштавање Срба, њихове културе и традиције, невезано за ток рата и његове коначне резултате. Друго, српски став према Хрватима првенствено се формирао на основу одбојности,
не према народу
, него
према овој врсти инхерентног му фашизма
, где год и кад год би се он препознао. Ствар је укуса и доброг васпитања међу Србима истицати и подвлачити да се Срби према Хрватима никада нису понашали
реципрочно
, а да се међу Србима никада није могла запазити она врста фашистичке антихрватске хистерије каква је Хрватском завладавала у више наврата у нашој заједничкој историји. Они који су Хрватима узвраћали „истом мером“, поготово када су у питању ратни злочини, виђени су као лоше патриоте и својеврсни издајници националне части, док „паралелизама“ у облику уништавања хрватске имовине или шиканирања хрватских грађана у Србији или Српској, скоро да уопште није ни било.

Међутим, овај идеолошки структурни пар, Хрвати-који-нас-мрзе и
Ми-који-не-мрзимо-никога, у последње време постао је идеолошка мантра и својеврсна психолошка потреба, будући да смо на њему ми изградили одбрамбени механизам по структури идентичан оном хрватском. Јер, ако Хрвати мисле да су сви Срби примитивни зликовци, а Србија шовинистички агресор који је крив за све ратове на Балкану (икада!), а Срби мисле да је Хрватска усташка творевина заснивања на клању и етничком чишћењу, док су Хрвати непоправљиво фашисоидне усташе које сами себе темеље на мржњи према другима, онда су то, заправо, две идентичне слике. Без обзира на то што је једна од ове две представе о Другоме (мање или више) исфабрикована, а друга (мање или више) утемељена на стварности, остаје неоспорно да Срби и Хрвати једни другим

служе као огледало у коме препознају сами себе, било то оно што „они други“ у нама виде, било оно што ми сами желимо да видимо у себи. Дакле, без уласка у расправу чија је пропагандна визија истинита, а чија лажна (пошто се међусобно потиру), *сама чињеница* да смо ми себе све више почели да посматрамо као *превасходно* жртве хрватског фашизма и ксенофобије, без којих би све било дивно и красно, ни на који начин нам не иде у корист.

Јер, ако Хрвати мисле да су сви Срби примитивни зликовци, а Србија шовинистички агресор који је крив за све ратове на Балкану (икада!), а Срби мисле да је Хрватска усташка творевина заснована на клању и етничком чишћењу, док су Хрвати непоправљиво фашисоидне усташе које сами себе темеље на мржњи према другима, онда су то, заправо, две идентичне слике. Без обзира на то што је једна од ове две представе о Другоме (мање или више) исфабрикована, а друга (мање или више) утемељена на стварности, остаје неоспорно да Срби и Хрвати једни другим служе као огледало у коме препознају сами себе

Ми, међутим, поступамо супротно. Сада, када треба водити пажљиву и промишљену економску политику према Хрватској, и када дипломатским напорима треба грабити политички простор за заштиту интереса српског народа у РХ, ми се сада присећамо хрватске ратне пропаганде и инсистирамо на њиховом непоправљивом „усташлуку“. *Сада* , када се Хрвати на своме терену боре против усташке традиције Туђмана и његових сејмена, ми додатно себи и њима отежавамо ситуацију, ограничавајући се на представе о Хрватима као онима који ту традицију настављају. Ћутали смо о прогонима и малтретирањима Срба у Хрватској док је било време да се о њима говори. Сада, када се сви политички чиниоци слажу да је време да се српски интереси бране другим средствима, ми освешћавамо хрватски усташлук. И није у питању само куповина политичких поена и јефтино изигравање патриотизма, у питању је *унутрашњи страх* једног дела српске (патриотске, националне) јавности да ће, са сплашњавањем фашистичког набоја у Хрватској и одјекивањем пријатељских нота с оне стране Дунава и Саве, дакле са нестанком непријатеља-који-нас-конституише, доћи до тога да – *изгубимо себе* . Одређени елементи у српском друштву као да прижељкују нови рат са Хрватском, рат за који се нико од њих не усуђује поштено да заложи, али за који им је очигледно неопходан „неукаљан статус“ Хрвата-усташе, српског архинепријатеља, чији ће тек оружани пораз означити почетак националног препород.а Звучи познато?

в) Хрватска као идеал, или, шта би дао да си на мом мјесту

Ова психолошка структура доводи до нове представе о Хрватима и Хрватској, која представља својеврсну слику у искривљеном огледалу оне наивне и малограђанске представе о просвећеној, аустроугарској култури западне нам браће, коју смо видели код наших неолиберала. У основи манихејска, она се заснива на *најстрашнијем замисливом* комплексу ниже вредности, будући да један део српске јавности Хрватима *завиди* на ономе чека би они *највише требало да се стиде*. То су они који „дубоко поштују Хрвате“ зато што они „знају да бране свој идентитет“, зато што су „спремни да стану под своју заставу“ и „бране“ је, било разбијајући српске аутомобиле, било бојкотујући српску робу, било протерујући цивилно становништво из његових вековних домова. „Да смо ми тако радили“, говоре они, „данас би нам било далеко боље“. У питању је једна изопачена и мрачњачка слика себе самих, у којој се негира и одбацује све оно што је српски народ *добро* учинио на Голготи XX века, а то је управо што на своју децу *није* навукао грех геноцида, етничког чишћења, или шовинистичке политике.

Према заступницима ове идеологије, све гласнијим у српској јавности, а крајње вешто инфилтрираним у српске историографске и просветне ауторитете, „основна грешка“ Срба у XX веку била је *што се нису понашали као Хрвати*. Према овим вајним „истинским патриотама“ и „правим Србима“, *Срби* су били ти који је требало да направе договор са Хитлером (који нас је, кажу они, „изузетно поштовао“), *они* је требало да шаљу своје војнике да гину под Стаљинградом (или макар да машу заставицима немачким, који су тамо пошли) и *они* је требало да буду ти који су спроводили и саучествовали у геноциду, а не Хрвати. Јер, (а ова опаска је у суштини тачна), сарадници на геноциду данас су истакнуте чланице Европске породице, а највећи део бораца против њега су „презрени и гладни као пси“. Исто тако, када је Југославија кренула да се распада, *Срби* су били ти који је требало да направе договор са Американцима и нађу им се на помоћи на њиховом путу за светском хегемонијом, они је требало да *први* уђу у НАТО и онда се разрачунају са Хрватима, муслиманима и Шиптарима на начин на

који су се ови (историјска чињеница) разрачунали са нама. У питању су људи који су од бола због наших пораза почели да идолизују све наше непријатеље и да се идентификују са њима на страшан и изопачен начин.

Управо ова теза представља окосницу „новог патриотизма“ који полако, али сигурно, потискује збланути, дезоријентисани и превазиђени неолиберализам, задржавајући све његове штетне утицаје. И са тиме се сусрећемо на сваком ћошку, када год чујемо „праве Србе“ како нам говоре да смо ми, ето, „били глупи“, па смо и „добили шта смо заслужили“. То су они који величају Недићеву „мудрост и суздржаност“, а подсмевају се „изманипулисаним будалама“ које су „ратовале за рачун Лондона и Москве“. То су они који окривљују Милошевића за ратне злочине које су наредили НАТО званичници и спровели у дело НАТО официри, а онда предлажу да ране извидамо тако што ћемо се ставити у службу оних који нису показали ни најмање обзира према нашем људском и националном достојанству. То су они који нам стално понављају да треба да будемо „као Словенија и Хрватска“. Тешко да је српски народ скоро видео већег парадокса – људи који себе називају патриотама, који би, дакле, требало да увиђају све страхоте *злочина* који су почињени над нашим народом, сматрају да је наша грешка у томе што
ми
нисмо били ти који су злочине чинили.

Србија у очима Другога

Занимљиво је да, ако у Хрватској причате са људима који нису острашћени следбеници светлог пута Очева нације Анте Павелића и Фрање Туђмана, нити су дежурни хрватски НВО душебрижници и професионални либерали (којима заштита права „српске мањине“ представља занат), стећи ћете далеко светлију слику о Србији, не само него што сте је могли очекивати од некога у Хрватској, него и што би је могли стећи овде код нас. Ако оставимо историјске расправе по страни, у Хрватској често могу да се чују гласови који истичу „колико је Србија била паметнија“ јер је „избегла чланство у НАТО“, јер се „знатно мање задужила“, јер има „дупло мању администрацију од дупло мање Хрватске“, јер је „направила мудре и корисне аранжмане са Русима“ итд. Када се овоме придруже општепознате чињенице да у Србији нико не дира аутомобиле са хрватским регистарским ознакама, да нико не саботира хрватски капитал и да хрватски привредници имају завидне услове за пословање, те да Србија остаје наклоњена (аутентичној) хрватској култури и уметности (Дарко Рундек је неупоредиво популарнији код нас него у Хрватској, а то је само један пример), лако се стиче утисак да је управо Србија „европскија“, „цивилизованија“ и „нормалнија“ земља од ове две.

Неко ће рећи, наравно да свака земља лепше изгледа извана, него изнутра, али се истовремено мора признати да све наведене чињенице о Србији треба да буду предмет похвале, а не кођења. Хрватска затвореност и ксенофобија никако нису нешто што треба подражавати, нити су нешто чиме се треба оптерећивати. Истовремено, саговорници Србије у Хрватској морају бити људи који нити у њој виде хрватског архинепријатеља (јер она то није и никада није ни била), нити сматрају да су и Срби и Хрвати подједнако „балкански примитивци“ које треба уљудити, преваспитати и демократизовати. У Хрватској сазрева јавност која не жели да буде талац непријатељства према Србији, а то је шанса не само за српску привреду, него и за какво-такво санирање штете коју је грађански рат у Хрватској нанео српском народу.

Лето на Јадрану и национални интереси

Циљ овог текста је да се начелно осветли идеолошки врх леденог брега српско-хрватског чвора, не би ли се из свих ових политичких питања могла елиминисати сва она непотребна острашћеност и хистерија која је тако често карактерисала управо хрватску политику према Србији. Тек тада ће се проблеми које Срби имају са Хрватима моћи поставити на своје место, и спречиће се могућност да политички и („патриотски“) поени сабирају тако што ће се критиковати грађани који летују у Хрватској, док се истовремено ради на чланству Србије у НАТО, или дужничком ропству за наше унуке.

Најзад, вреди напоменути да у питању није била *политичка* прича. Како ће се решити проблем судбине РСК, како ће се стабилизовати економски односи са Хрватском, како ће две земље остварити међусобну сарадњу ако једна буде чланица НАТО, а друга не, или како ће се одговорити на додатну хрватску подршку албанским сепаратистима на КиМ, све су то конкретна питања којима се мора бавити озбиљна политичка елита у земљи (које за сада нема). Циљ овог текста је да се начелно осветли идеолошки врх леденог брега српско-хрватског чвора, не би ли се из свих ових политичких питања могла елиминисати сва она непотребна острашћеност и хистерија која је тако често карактерисала управо хрватску политику према Србији. Тек тада ће се проблеми које Срби имају са Хрватима моћи поставити на своје место, и спречиће се могућност да политички и („патриотски“) поени сабирају тако што ће се критиковати грађани који летују у Хрватској, док се истовремено ради на чланству Србије у НАТО, или дужничком ропству за наше унуке. Политичким проблемима мора се приступати кроз политички дијалог, а шта чије срце каже када каже „лето“, оставимо појединцима да просуде сами. Јер, ако ишта, бар то не представља никакав витални национални интерес.